

PETI ANDRÁS

A Bukaresti Értéktőzsde Felelős Társaságirányítási Kódexe a romániai állami vállalatok szabályozásának tükrében

Code of Corporate Governance of the Bucharest Stock Exchange in the Light of the Regulation of Romanian State-Owned Companies

Abstract: The corporate governance as a regulatory system has started a journey towards independence for a while, and sooner or later it will turn into a self-standing field of science. This process is facilitated not only by its transdisciplinary nature, which combines legal science with economic science, within the civil law, the corporate law, business economics, management and organizational science, but also, in the case of state-owned companies, with public administration and proceedings law.

The timeliness of the topic is illustrated by the prolonged transition to market economy following the 1989 regime change, the controversial application of company law, the scandals around certain privatization processes, the bankruptcy of many important state-owned enterprises, all of these bringing about a willingness to establish a regulatory framework.

Taking into consideration the above short presentation, the subject of our analysis is very complex; this article intends to limit the examination to the Bucharest Stock Exchange Corporate Governance Code, investigating it in comparison to the provisions of the Romanian legal system.

At the same time, it sets as an objective to make use of a concrete example (the most important Romanian state-owned joint stock company listed at the Bucharest Stock Exchange), Romgaz, in order to present the reader the ways and circumstances of the implementation of the general principles and provisions to comply with, as included in the Code.

Keywords: Bucharest Stock Exchange, Corporate Governance Code, Romgaz joint stock company, state-owned enterprise, listed joint stock company

Összefoglaló: A felelős társaságirányítás (corporate governance) mint szabályozási rendszer már egy ideje elindult az önállósodás útján, ami előbb vagy utóbb egy külön tudományágban fog kiteljesedni. Ezt a folyamatot nemcsak transzdiszciplináris jellege segíti elő, amely a jogtudományt ötvözi a közgazdaság-tudománnyal, azon belül a polgári jog, a társasági jog, a vállalatgazdaságtan, vezetés és szervezés tudományágakkal, hanem az állami vállalatok esetében a közigazgatási és a közigazgatási eljárási jog szabályai is érvényesek.

A téma aktualitását ugyanakkor a 89-es rendszerváltást követő, a piacgazdaságra való áttérés elhúzódnása és sajátos véghezvitele, a gazdasági élet szabályozásának felületes tiszteletben tartása, a sok kihívással és csapdával színesített üzleti környezet, a privatizációs botrányok és jelentős vállalkozások csődbe jutása, az egyes állami

vállalatok által okozott jelentős veszteségek, a nemzetközi pénzügyi intézetekkel szembeni kötelezettségvállalások mind hozzájárultak a felelős társaságirányítás iránti jogalkotói és szabályozási akarat felkeltéséhez.

Mivel a fenti érvek alapján is a tudományterület nehezen körülhatárolható, ezért jelen tanulmány a vizsgálat tárgyát képező Bukaresti Értéktőzsde Felelős Társaságirányítási Kódexre korlátozódik, a romániai jogrendszer kötelező előírásaival való összehasonlításban elemezve ezt.

Ugyanakkor célul tűzi ki, hogy egy konkrét (a legjelentősebb, tőzsdén jegyzett, romániai állami vállalat), a Romgaz Rt. példáján keresztül szemléltessem a tisztelt olvasóval a Kódexben meghatározott általános elvek és megfelelési elvárások gyakorlati életbe ültetésének körülményeit.

Kulcsszavak: Bukaresti Értéktőzsde, Felelős Társaságirányítási Kódex, Romgaz Rt., állami vállalat, tőzsdén jegyzett vállalat.

1. Bevezető gondolatok

A Gazdasági és Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development) kidolgozta az állami vállalatokra vonatkozó felelős társaságirányítás irányelveket.¹ Ezek az ajánlások hozzájárulnak egy megbízható, kiszámítható és átlátható gazdasági környezet kialakításához.

Ennek következtében biztosítva lesz a hosszú távú beruházások megtérülése, a pénzügyi stabilitás és egy egészséges üzleti szemlélet, hozzájárulva egy erőteljesebb gazdasági növekedéshez és egy jóval befogadóbb társadalomhoz.

A társasági jog a piacgazdaság legfontosabb szereplőjének, a gazdasági társaságnak az elemzési anyaga. Az állami vállalatok mint gazdasági szereplők ugyanazokkal a kihívásokkal és versenyhelyezettel küszködnek, mint a magáncégek. Viszont esetükben, az állami tulajdonosi háttér miatt, a közbayon felhasználásának észszerűsége és hatékonysága a tét. Az állami vállalatok kormányzásának kontrollja hozzájárul ahhoz, hogy az előbb említett közösségi elvárásokat sikerüljön haladéktalanul teljesíteni.

A Pénzügyminisztérium legutóbbi, 2018-ra vonatkozó jelentése² szerint Romániában az államnak 2505 vállalatban volt részesedése közvetett vagy közvetlen módon, amelynek összértéke elérte a 43 382 756 ezer lejt (átszámolva körülbelül 9 milliárd euró), amely a bruttó hazai össztermék 4,57%-kal egyenlő arány volt. Ezek közül 919 vállalatnál a központi állami intézmények, 1586 vállalatnál pedig az önkormányzatok rendelkeztek részesedéssel. Összehasonlítás szempontjából 2016-ban az államnak 2712 vállalatban volt részesedése. Ezek összértéke elérte a 45 140 892 ezer lejt (átszámolva több mint 10 milliárd euró), amely a bruttó hazai össztermék 5,91%-át képezte. Ezek közül 1178

¹ Organisation for Economic Co-operation and Development: *Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises*, OECD Publishing, Paris, 2015, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264244160-en.pdf?expires=1614013405&id=id&accname=guest&checksum=E-4F1321DF2C23DD0867FEE0A3890A84F> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

² Ministerul Finanțelor (Román Pénzügyminisztérium) http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/guvernanta/rapactivintreppub2018_120920198.pdf (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

vállalatnál a központi állami intézmények, 1534 vállalatnál pedig az önkormányzatok rendelkeztek részesedéssel.

Ezen állami részesedéssel rendelkező vállalatok közül, 2020. január 14-én, 57 vállalat részvényeit jegyezték a Bukaresti Értéktőzsdén, 26,8 milliárd lej (átszámolva körülbelül 5,62 milliárd euró) értékben, ezek közül 8 vállalat a Prémium kategóriába sorolt tőzsdei társaság, ezek teszik ki az állami tulajdonban levő részvények 92%-át, azaz 24,7 milliárd lejt (átszámolva körülbelül 5,18 milliárd euró), illetve a 2 legnagyobb állami részesedéssel rendelkező cég, a Romgaz és az OMV – Petrom vállalatokban, a részesedésének több mint a felét, pontosan 15,2 milliárd lejt (átszámolva körülbelül 3,19 milliárd euró).³

Természetesen nem minden állami részesedéssel rendelkező vállalat teljesíti az állami vállalatok meghatározására vonatkozó jogszabályi kritériumrendszert, és ennek megfelelően nem tartozik az állami vállalatokra vonatkozó különleges jogszabályok hatálya alá.

Romániában az állami vállalatok két szervezeti formája lehetséges, az önállóan gazdálkodó vállalat és a kereskedelmi társaság, az állami gazdasági egységek önállóan gazdálkodó vállalatokká és kereskedelmi társaságokká való átszervezéséről szóló 15/1990. számú törvény alapján.⁴

Minden állami gazdasági egység, amely nem önállóan gazdálkodó vállalat alakult át, kereskedelmi társasággá változott, részvénytársaság vagy korlátolt felelősségű társaság formájában. Kezdetben a kereskedelmi társaságok összes részvénye vagy társasági része a román állam tulajdona volt, amíg egészben vagy részben átszálltak állami vagy magán, belföldi vagy külföldi harmadik fél részére. Ezen tevékenység előkészítése, szervezése és összehangolása céljából létrejött az Állami Privatizációs Hatóság.

Egy újabb fordulatért újabb 21 évet kellett várni, az állami vállalatok felelős társaságirányításáról szóló 2011. évi 109-es számú sürgősségi kormányrendelet, amelyet utólag a Parlament jóváhagyott, a 2016. évi 111-es számú törvény megjelenéséig. Ez a jogszabály megteremtette az alapvető keretét és feltételeit az állami vállalatok szakszerű és profitorientált kormányzásának, viszont az életbe ültetése (kivitelezése) még akadozik, bizonyos hiányosságok, illetve következetesség mellőzése miatt.⁵

A 2015-ben készített, az állami vállalatok felelős társaságirányításáról szóló 2011. évi 109-es számú sürgősségi kormányrendelet alkalmazása értékelésének végleges jelentése alapján⁶ kilenc (valójában nyolc, hiszen az Electrica vállalatban 48,78%-kal rendelkezett)

³ Ziarul Financiar pénzügyi lap által készített számítások, a Bukaresti Értéktőzsdén 2020. január 14-én érvényes adatok alapján: <https://www.zf.ro/burse-fonduri-mutuale/statul-detine-57-de-companii-listate-la-bursa-in-valoare-de-26-8-mld-lei-romgaz-si-petrom-50-din-portofoliu-18712810> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

⁴ Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale.

⁵ VERESS Emőd: *The state's role as owner of enterprises: mandatory rules of corporate governance in Romania*, Pro Publico Bono - Public Administration, Budapest, 2017/ Special edition 1, 62–78.

⁶ DOCHIA Aurelian, coordonator și autor principal, NECULA Dan Paulopol, expert juridic, NICHITA Georgiana, asistent juridic: *Evaluarea implementării Ordonanței de Urgență nr. 109/2011, Raport final*, <https://www.mfinante.gov.ro/static/10/Mfp/guvernanta/Finalreport10919feb2015.doc>, 43. (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

állami vállalat részvényeit jegyezték a Bukaresti Értéktőzsdén, ezen társaságokban az állam többségi részvényesomaggal rendelkezett és mind stratégiai területeken tevékenykedett. Időközben, 2018-ban, az egyik tőzsdén jegyzett stratégiai állami vállalat ellen csődeljárás indult, 2019. november 7-től kezdődően pedig a kereskedést felfüggesztették.⁷

Az állami vállalatok felelős társaságirányításáról szóló jogszabály (ÁvFT.) különleges előírásokat tartalmaz a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályokhoz képest (1990. évi 31-as számú társasági törvény). Az elemzés elve, a szakjog elsődlegességének szempontja alapján (*lex specialis derogat lex generalis non derogat*), az állami vállalatokra vonatkozó jogszabályi előírásai felülírják a társasági törvénykezést és az elsődleges jogforrás a részvénytársaságként működő állami vállalatok szervezése és működése szabályozásának tekintetében. Ugyanakkor azon állami vállalatok – részvénytársaságok esetében –, amelyek részvényeit szabályozott piacon tranzakcionálják, a tőkepiacra vonatkozó jogszabályok érvényesek.⁸

A tanulmány ennek megfelelően tovább kívánja szűkíteni az elemzés tárgyát, az általánostól haladva a speciális keretig, a társaságok közül a részvénytársaságok, ezek közül az állami vállalatok kategóriájába sorolt, azon belül a tőzsdén jegyzett és azok közül is a stratégiai állami vállalatok kerülnek célkeresztbe.

Mivel ezek a vállalatok kiemelt közérdekű feladatokat látnak el, az állam szempontjából stratégiai fontosságú gazdasági területeken tevékenykednek, illetve jelentős gazdasági befolyással rendelkeznek, hasznos elemezni a szabályozási keretet, amely szavatolja az állami vállalatok kormányzását a teljesítményközpontú felelős társaságirányítási elvek alapján.

A piacgazdaság versenyfeltételei új kihívások elé helyezték az állami vállalatokat, hiszen a magánszektorba beáramlott külföldi tőke és tudáshalmaz (know-how), a globalizáció egyre erősebben érzékelhető hatása kihangsúlyozta azt az igényt, illetve felgyorsította az állami vállalatok versenyképessége biztosítására alkalmas jogkeret megalkotásának fontosságát.

Annak ellenére, hogy az állami vállalatok szervezésének és működésének szabályozása nagyon sokat fejlődött az elmúlt években, továbbra is értékes következtetésekre juthatunk, ha elemezzük a tőzsdén jegyzett állami vállalatok felelős társaságirányításra vonatkozó szabályozásán keresztül ezek kormányzásának körülményeit: döntési jogköreit, a tanács működését, felelősségeit, teljesítménymérését és a kormányzás felügyeletét.

Ennek megfelelően jelen tanulmány célja a tőzsdén jegyzett állami vállalatokra vonatkozó felelős társaságirányítási szabályok ismertetése és összehasonlítása, kiindulópontként a Bukaresti Értéktőzsde Felelős Társaságirányítási Kódexet tekintve, és ennek magyarázata a társasági törvény, az állami vállalatok felelős társaságirányítására vonatkozó törvény, illetve egyes területek speciális jogszabályi előírásai alapján.

Ezen ismertetési és összehasonlítási tanulmány során végigkísérem és kiértékelem ezen szabályok gyakorlati életbe ültetését, a legjelentősebb tőzsdén jegyzett romániai állami vállalat, a Romgaz részvénytársaság 2019-es év beszámolóit és jelentéseit alapján.

⁷ Bursa de Valori București (Bukaresti Értéktőzsde) <https://www.bvb.ro/infocont/infocont19/OLT051119.pdf> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

⁸ Az ÁvFT 41. cikkelye 1–3. bekezdése.

Magyarországon a 2010–2012 közötti időszak tekintetében elkészült a Budapesti Értéktőzsde felelős társaságirányításra vonatkozó ajánlásgyűjtemény, 39 jegyzett társaság nyilatkozatának elemzése alapján.⁹ A könyv részletesen ismerteti az olvasóval, elsősorban Magyarország példájából kiindulva és ebből a nézőpontból vizsgálva, a felelős társaságirányítás alkalmazását a gazdasági társaságokon belül. A könyv elemzési módszertana kiterjed a dogmatikai eszköztár felhasználására is, a szabályozás jellegének meghatározására, a különböző felsőbb rendű jogszabályokkal való logikai kapcsolatára. A könyv, illetve a benne felhasznált könyvészet jó kiindulási alapot, sőt referenciát jelent jelen kutatásom tárgyában.

Romániában 2020-ban megjelent egy kutatás¹⁰ az energetikai szektorban tevékenykedő, tőzsdén jegyzett állami vállalat felelős társaságirányítási gyakorlatáról. Az öt kiválasztott állami vállalat 2018. év végi pénzügyi beszámolóí alapján kerültek vizsgálatra elsősorban a pénzügyi ellenőrzés szempontjait figyelembe vevő felelős társaságirányítási ajánlások megvilágításából. A tanulmány érdekes összehasonlítást biztosít és jelen kutatásom szempontjából a fejlődési tendenciák megfigyelésére alkalmas.

2. Az elemzett Bukaresti Értéktőzsdén jegyzett állami vállalat kiválasztása

A vizsgálat tárgyát képező alany a törvényi meghatározásnak megfelelően állami vállalat kategóriába sorolt, tőzsdén jegyzett részvénytársaság. Azért, hogy minél átfogóbb képet kapjunk erről a vállalatról, az elemzett társaság kiválasztásánál figyelembe vettem a tulajdonosi jogokat gyakorló közintézményt és azt, hogy melyik csoportba, Prémium vagy Standard kategóriába sorolt tőzsdei társaság, továbbá az állam tulajdonosi részarányát, valamint a társaság törzstőkéjét és piaci értékét.

Ezen kritériumok alapján kiválasztottam a legjelentősebb tőzsdén jegyzett stratégiai jelentőségű állami vállalat kategóriába tartozó részvénytársaságot. Ennek megfelelően a tőzsdén jegyzett, a törzstőkét és az állami tulajdon értékét tekintve, a Prémium kategóriába tartozó, legjelentősebb állami vállalat a Romgaz Rt.,¹¹ amelynél az állam, a Gazdasági, Energetikai és Üzleti környezet Minisztériuma révén gyakorolja a tulajdonosi jogokat, összesen 269823080 részvénnel rendelkezik, amely az összes részvények 70,0071 %-át teszi ki.¹²

⁹ AUER Ádám: *Corporate governance, A felelős társaságirányítás jelenkori dimenziói*, Szakmai lektor: Prof. Dr. PAPP Tekla egyetemi tanár, Dialóg Campus Kiadó, Nordex Kft., 2017, 99–145.

¹⁰ BĂTAE, O.-M., FELEAGĂ, L.: *Corporate Governance in Listed and State-Controlled Companies in the Romanian Energy System*, Audit Financiar, vol. XVIII, no. 2(158)/2020, 2020, 395–410, DOI: 10.20869/AUDITF/2020/158/014

¹¹ A Romgaz S.A. vállalat honlapja elérhető a következő címen: <https://www.romgaz.ro/> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

¹² Depozitarul Central Rt. (a Bukaresti Értéktőzsde tagja, a tőzsdén jegyzett társaságok részvényesek jegyzékének nyilvántartója) által közölt, 2020. 06. 30-án érvényes adatok alapján, forrás: <https://www.roclear.ro/Emitenti/Emisiuni/DetailiiEmitent?simbol=SNG> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

3. A Bukaresti Értéktőzsde és a felelős társaságirányítás

A Bukaresti Értéktőzsde hivatalos honlapján, a rólunk és a felelős vezetésről szóló menüpontban tájékoztatja az érdeklődőket a szervezet küldetéséről, víziójáról és stratégiájáról.¹³ Ezek szerint a stratégiai célok között szerepel az állami vállalatok részvénykibocsátás nyilvános ajánlattételének sikeres lezárása is.

A Bukaresti Értéktőzsde hivatalos honlapján, a szabályozások menüpont alatt található a jogszabályok fejezet, ezen belül pedig a Bukaresti Értéktőzsde (Bucharest Exchange Trading – BET) szabályozása alfejezetnél, a szabályozott piac esetében, az egyéb dokumentumok részénél olvasható három dokumentum a felelős társaságirányítási elvárásokkal kapcsolatban:

1. A Bukaresti Értéktőzsde Felelős Társaságirányítási Kódexe (BET FTK),
2. A Felelős Társaságirányítás Jó Gyakorlatainak Kompendiuma (BET FT JóGyaK),
3. A Felelős Társaságirányításról szóló Jelentés Kézikönyve (BET FTJK).

4. A Bukaresti Értéktőzsde Felelős Társaságirányítási Kódex¹⁴ bemutatása

A jelenleg hatályos BET FTK 2016. január 4-én lépett hatályba, és a kezdeti 2001-es, majd 2008-ban megjelent javított kiadást helyettesíti. Az új kódex, a Felelős Társaságirányítási Kódex felülvizsgálata és megvalósítása Romániában című projekt keretében, a Bukaresti Értéktőzsde és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) társfinanszírozása révén, a Nestors Advisors,¹⁵ Nestor Nestor Diculescu Kingston Peterson¹⁶ és a Concept Kft. közreműködésével készült el.

A BET „alkalmazd vagy magyarázd” elven alapuló mechanizmust tart fenn, amely által világos, pontos és időszerű tájékoztatást nyújt a piaci szereplőknek, a felelős társaságirányítási szabályok tiszteletben tartásáról a tőzsdén jegyzett társaságok részéről. Az „alkalmazd vagy magyarázd” elv jogszabályi meghatározást is kapott az állami vállalatok felelős társaságirányításáról szóló törvény alkalmazási normáiban.¹⁷

Ennek megfelelően, az „alkalmazd vagy magyarázd” elv az állami vállalatok felelős társaságirányítására vonatkozó, kézikönyvekbe és kódexekbe foglalt, elvek és ajánlások alkalmazásának önértékelési mechanizmusa, a törvényeknek és az alapító okiratnak megfelelően. Ezen eljárás megvalósítása érdekében az igazgatótanács/igazgatóság éves

¹³ <http://www.bvb.ro/AboutUs/Overview> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

¹⁴ http://www.bvb.ro/info/Rapoarte/Diverse/RO_Cod%20Guvernanta%20Corporativa_WEB_single.pdf (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

¹⁵ Nestors Advisors <https://www.nestoradvisors.com/> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

¹⁶ Nestor Nestor Diculescu Kingston Peterson <https://www.nndkp.ro/> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

¹⁷ A 2016. évi 722. számú kormányrendelet 1. melléklete 1. cikkely 1. pont.

jelentéseiben bemutatásra kerülnek a felelős társaságirányítási elvek és ajánlások teljesítésének módja és mértéke, valamint a meghozott intézkedések a nem teljes mértékben tiszteletben tartott ajánlások esetében.

Amint a fenti meghatározás és a kódex által a társaságoknak előírt jelentési kötelezettségét összehasonlítjuk, megállapítást nyer az a tény, hogy e két szabályozás teljes mértékben összhangban van egymással. Érdemes azonban megjegyezni, hogy míg a jogszabály az állami vállalatokra vonatkozik általánosan (beleértve a szabályozott piacon jegyzett részvénytársaságokat is), addig a kódex a tőzsdén jegyzett összes részvénytársaságra vonatkozik (beleértve az állami tulajdonban levő részvénytársaságokat is).

A BET FTK is az „alkalmazd vagy magyarázd” elv alapján, a társaságoknak előírja, hogy az éves jelentésükben egy külön fejezetben nyilatkozniuk szükséges a felelős társaságirányításról, amelynek tartalmaznia kell egy önértékelést az alkalmazandó előírások teljesítésével kapcsolatban, valamint a meghozott intézkedéseket a nem teljes mértékben alkalmazott előírások tekintetében. Minden egyes esetet, amelyben egy társaság nem teljesíti a kódex kötelezően alkalmazandó előírásokra vonatkozó rész egyes kitételeit, jelentésre kerülnek a BET – Piacműködtető kódexe alapján.¹⁸

A BET – Piacműködtető kódexe II. Fejezete 94. szakasza előírja, hogy a tőzsdén jegyzett társaságok kötelesek éves jelentéseikbe belefoglalni a BET FTK előírásainak megfeleléséről szóló nyilatkozatot. A 99. szakasz b¹ rendelkezik arról, hogy a társaságok folyamatosan szükséges tájékoztatást nyújtsanak bármilyen, a BET FTK előírásainak megfelelését / nem megfelelését előidéző eseményről. A tájékoztatást a lehető legkorábban, de nem később, mint 24 órával az esemény megtörténte után szükséges megtenni, közlemény vagy folyó jelentés formájában, a 76. és 77. szakaszának megfelelően.

A BET FTK 4 fejezetből áll, mindegyik fejezet tartalmaz általános elveket és megfelelési előírásokat. A négy fejezet, a felelősségek, a kockázatkezelési rendszer és belső kontroll, az igazságos jutalmazás és motiváció, valamint a hozzáadott érték a befektetőkkel való kapcsolattartás által témakörökhöz kapcsolódik. A jelen tanulmány, a terjedelem korlátainak figyelembevételével, az A. fejezet Felelősségek cím alatt található általános elvek és megfelelési előírások elemzésére korlátozódik.

A Bukaresti Értéktőzsde Felelős Társaságirányítási Kódex összefoglalása

Fejezet	Cím	Általános elvek	Megfelelési előírások
A	Felelősségek	7	11
B	Kockázatkezelési rendszer és belső kontroll	3	12
C	Igazságos jutalmazás és motiváció	2	1
D	Hozzáadott érték a befektetőkkel való kapcsolattartás által	3	10

Forrás: saját szerkesztés

¹⁸ http://www.bvb.ro/Juridic/files/Cod%20BVB%20-OPR_in%20vigoare%2021102019.pdf 2019. október 21-től lépett érvénybe (Rulebook of the Bucharest Stock Exchange Market Operator) (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

A. fejezet – Felelőségek

A) Az általános elvek kijelentéséből kikövetkeztethető, hogy az első fejezetben valóban a vezető és ellenőrző tanácsok felelőségei kerültek meghatározásra, illetve ennek keretében nem csak általános jellegű felelőségek meghatározásáról van szó.

Az általános elvek részben hét elvárás kerül megfogalmazásra, az Igazgatótanács, illetve az Igazgatóság/Felügyelőbizottság szerepe és felelősége tekintetében, attól függően, hogy egységes (monista) vagy kétszintes (dualista) irányítási rendszerben működik a részvénytársaság. A vezető és ellenőrző tanácsok felelőségére vonatkozóan a következő általános elvek kerültek meghatározásra.

A vezető és ellenőrző tanácsok felelőségére vonatkozó általános elvek	
1.	Hatáskör
2.	Összetétel
3.	Kiválasztás
4.	Szétválasztás
5.	Egyensúly
6.	Tájékoztatás
7.	Titoktartás

Forrás: saját szerkesztés

Az általános elvek alapján szükséges a tanácsok hatáskörének világos meghatározása és dokumentálása a társaság, alapító és működését szabályozó dokumentumaiban, valamint ezek elkülönítése a taggyűlés, a tanács és az ügyvezetés között. Továbbá a tanács összetételének biztosítania kell a feladatok kellő gondossággal és hatékonysággal való végrehajtását, megfelelő gyakorisággal szervezett gyűlések által.

A tanács új tagjainak kiválasztására vonatkozóan szükséges elfogadni egy formális, szigorú és átlátható eljárást. Ezen kívül a hatásköröket egyértelműen szét kell választani a tanács és az ügyvezetés között. A tanácsok és a bizottságok összetétele megfelelő egyensúlyban kell legyen a szaktudás, tapasztalat, nem, ismeretek és függetlenség tekintetében. Javasolt, hogy a nem végrehajtó tanácsstagok többsége független legyen, illetve minden tag elegendő időt tudjon fordítani feladatainak elvégzésére.

A tanácsnak szükséges meggyőződnie arról, hogy megfelelő tájékoztatásban részesül, feladatainak teljesítése céljából. A tanács tagjai szigorúan bizalmasan kell kezeljék a munka, viták és döntések során tudomásul vett információkat.

b) A megfelelési elvárások olyan előírások, amelyeket a társaságoknak tiszteletben kell tartaniuk a tanácsok felelőségével kapcsolatban. A 11 megfelelési elvárás a következő:

A vezető és ellenőrző tanácsok felelősségére vonatkozó megfelelési elvárások	
1.	Belső szabályzat
2.	Érdekellentét
3.	Taglétszám
4.	Nem végrehajtó és független tagok
5.	Egyéb szakmai kötődések
6.	Részvényesekkel való kapcsolat
7.	Titkár
8.	Kiértékelés
9.	Tevékenységi beszámoló
10.	Független tagok
11.	Jelölőbizottság

Forrás: saját szerkesztés

4.1. Az A. fejezet – Felelőségek, első megfelelési elvárása a belső szabályzat létezése. Noha a BET FTK a belső szabályzat fogalmat használja, tartalmi elvárás szempontjából ez valójában a társaság szervezési és működési szabályzatára vonatkozik. Minden társaságnak rendelkeznie kell a tanácsra vonatkozó belső szabályzattal, amely kiter a tanács feladatmeghatározására és a hatásköreire, a társaság vezetésének kulcspozícióira, valamint amely tartalmazza az előbb felsorolt általános elveket.

Erre az elvárásra vonatkozóan a Ttv. nem tartalmaz konkrét előírásokat, az ÁvFT. pedig csak általánosságban rendelkezik arról, hogy az állami vállalatok alapító okirataiban vagy belső szabályzataiban határozzák meg a tanács keretén belül létrehozott konzultatív bizottságok működésére és döntéshozatali eljárásra vonatkozó előírásait.¹⁹

Ezen szabály azért érdekes, mert nem rendelkezik a felsőbb rendű, magának a tanácsnak a működési szabályzatáról, viszont ezen belül működő, két kötelezően megalakuló (javadalmazási és audit bizottság), valamint a fakultatív jelleggel létrehozott bizottság tekintetében igen. A szabályozásra talán az alapító okirat nem annyira helytálló, hiszen a tanács, illetve az azon belül működő bizottságok sokkal hatékonyabban és eljárási szempontból egyszerűbben képesek meghatározni saját munkamódszerüket és döntéshozatali mechanizmusait saját belső szabályzatuk alapján. Ilyen értelemben, *de lege ferenda*, hogy az ÁvFT. a jövőben szabályozza a tanács belső szabályzatának elkészítésének kötelezettségét is.

A Romgaz részvénytársaság 2019-es éves igazgatótanácsi beszámolója²⁰ VIII. fejezetében található a felelős társaságirányításra vonatkozó nyilatkozat, illetve az 1-es számú

¹⁹ Az ÁvFT. 34. cikkely 5. bekezdése.

²⁰ https://www.bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

mellékletben a BET FTK előírásaival való megfelelésről szóló jelentés, formanyomtatvány alapján. A nyilatkozatban a következő szerepel: „*napirendre hozták az Igazgatótanács belső szabályzatát a felelős társaságirányításra vonatkozó jogszabályi módosításoknak megfelelően.*

A belső szabályzatot az Igazgatótanács a 2017. március 23-i ülésén jóváhagyta, majd utóbb 2018. januárban, illetve 2019. februárban kiegészítette.” Az 1-es számú mellékletben a társaság jelentése szerint „tiszteletben tartja” az elvárást. A társaság honlapján, a Befektetőkkel való kapcsolattartás menüpont keretében, a felelős társaságirányítás, a vonatkozó dokumentumok részénél található meg a belső szabályzata.²¹

4.2. A második megfelelési elvárás az érdekellentét kérdéskörét érinti. Ez alapján a belső szabályzatnak tartalmaznia kell az érdekellentétek kezelésére vonatkozó szabályokat, valamint a tagok kötelesek jelezni bármilyen lehetséges vagy észlelt érdekellentétet, és kötelesek tartózkodni ilyen esetekben a döntéshozataltól.

Amint megállapítható, a Ttv. szabályozása az irányadó a BET FTK tekintetében. A Ttv. szabályozza az igazgatótanácsi tagokra vonatkozó érdekellentéteket, rendelkezve arról, hogy ha egy bizonyos műveletben, közvetlenül vagy közvetve, a társaság érdekeivel ellentétes érdeke van, erről köteles tájékoztatnia a többi tagot, a belső könyvvizsgálót vagy a belső kontrollt, és tartózkodnia kell a döntéshozataltól. Hasonló kötelezettsége van azon tanácstagoknak is, ha tudatában van annak, hogy férje vagy felesége vagy a negyedik fokú rokonig (beleértve házasságon keresztül is) érdeke fűződik bizonyos művelethez. Ha az alapító okirat másképpen nem rendelkezik, az előző tiltások nem érvényesek részvény vagy kötvényjegyzési ajánlattételre a felsorolt személyek részére, valamint ezen személyek által a társaság számára biztosított hitelek vagy jótállási garanciák létesítése esetén.²²

Az ÁvFt. az önálló ügyvitelű vállalatok esetében rendelkezik az érdekellentétről, hasonlóan a Ttv. előírásaihoz, két különbséggel. Egyrészt ez a különleges állami vállalat szervezeti forma nem részvénytársaságként működik, nem vonatkoznak rá az előbb említett kivételek, másrészt az ÁvFt. kötelezi a tanácsot, hogy az érdekellentétre vonatkozó szabályzatot és ennek életbe ültetéséről szóló rendszert határozzon meg.

Ennek megvalósítására az állami vállalatnak szükséges elfogadni, a kinevezésétől számított 90 napon belül, egy etikai kódexet, majd, ha indokolt, évente újrazvizsgálni ezt, minden esetben a belső kontroll véleményezése után.²³

Noha az ÁvFt. a részvénytársaságokra vonatkozó részben nem szabályozza külön az érdekellentétre vonatkozó előírásokat, azonban az etikai kódex elfogadására vonatkozó elvárások ugyanazok.²⁴ Ebből arra lehet következtetni, hogy az állami vállalatokra, amelyek részvénytársaságok formájában működnek, hasonló rendelkezések érvényesek, mint az önálló ügyvitelű vállalatok esetében.

A Romgaz Rt. jelentése alapján tiszteletben tartja ezt az elvárást, belső szabályzata 13. cikkelye tartalmazza e szabályokat, áttemelve a Ttv. erre vonatkozó előírásait, valamint rendelkezik arról, hogy az audit bizottság évente, a tanácstagok nyilatkozatai, a

²¹ https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Regulament%20Intern%20a1%20Consiliului%20de%20Administratie_1.pdf (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

²² A Ttv. 1443. cikkely 1–3. bekezdése.

²³ Az ÁvFt. 15 cikkely 1–4. bekezdése.

²⁴ Az ÁvFt. 29. cikkely 13. bekezdése.

gyűlések jegyzőkönyvei és egyéb lényeges adatok és információk alapján elkészít egy jelentést, amit továbbít a tanácsnak.²⁵ Továbbá, a vállalat 2013-ban elfogadta az etikai kódexet, majd 2018-ban újraközölték, ez a dokumentum többek között szabályozza az érdekellentétek kérdéskörét.²⁶

4.3. A harmadik megfelelési elvárás a tanács taglétszámára vonatkozik. Ilyen tekintetben a tanácsnak legalább 5 tagból kell állnia. A Ttv. 137. cikkelye az egységes vezetés esetében legalább egy ügyvezetőt, a Ttv. 153⁶ 3. bekezdése a dualista rendszerben legalább 3, legtöbb 11 tagot ír elő. Az egységes vezetésnél azonban azon társaságok esetében, amelyek éves pénzügyi beszámolóit a törvény értelmében könyvvizsgáló kell ellenőrizze, legalább 3 ügyvezetővel kell rendelkezniük. Az állami tulajdonban levő (kizárólagos vagy többségi) részvénytársaságokra sajátos (szigorúbb) szabályok érvényesek.²⁷ Az egységes irányítási rendszerű Rt. esetében nincs lehetőség egyedüli ügyvezető kinevezésére, az Igazgatótanács legalább 3, legtöbb 9 tagú lehet. Azon állami vállalatok esetében, amelyek legalább 7,3 millió euró üzleti forgalommal és legalább 50 alkalmazottal rendelkeztek az elmúlt pénzügyi évben, az Igazgatótanács legalább 5, legtöbb 9 tagú lehet.

A Romgaz Rt. jelentése alapján tiszteletben tartja ezt az elvárást, hiszen 7 tagú tanáccsal rendelkezik, a 2019-es év folyamán 2 teljes jogú taggal (akiket a 2018-as évben megszervezett versenyvizsgáló választottak ki 4 éves mandátumra), és 5 tag ideiglenes megbízással (4 hónapra, majd utólag meghosszabbították további 2 hónapra, utólag újabb 5 tagot bíztak meg ideiglenesen 4 hónapra).²⁸

4.4. A negyedik megfelelési elvárás a nem végrehajtó és független tanácsstagokról szól. Az Igazgatótanács többsége nem rendelkezhet végrehajtó, igazgatói hatáskörrel, és a Standard kategóriában legalább egy tag, a Premium kategóriában pedig legalább 2 független taggal kell rendelkezzen. A Ttv. 138² cikkely 1. bekezdése előírja azt a lehetőséget, hogy az alapító okiratban vagy a részvényesek közgyűlésének határozata alapján az igazgatótanács 1 vagy több tagja független legyen.

Az állami vállalatok esetében az ÁvFT-jogszabály 28. cikkelye alapján az Igazgatótanács többsége nem rendelkezhet végrehajtó, igazgatói hatáskörrel és független kell legyen, a Ttv. 1382. cikkely 2. bekezdése meghatározása szerint.

A BET FTK a független tanácsstagokra vonatkozóan megfogalmazza azt az elvárást, miszerint minden tagnak nyilatkoznia kell azokról az indokokról, amelyeknek megfelelően függetlennek tartja magát a jelleme és ítéloképessége szempontjából, valamint egy sor függetlenségi kritérium teljesítése alapján. Az ÁvFT. a független tanácsstagok meghatározásakor a társasági törvényre hivatkozik. Az 1990. évi 31-es számú romániai társasági törvény nem tartalmazza a fogalom meghatározását, csupán azokra a

²⁵ https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Regulament%20Intern%20a1%20Consiliului%20de%20Administratie_1.pdf (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

²⁶ https://www.romgaz.ro/sites/default/files/COD%20DE%20ETICA%20SI%20INTEGRITATE_0.pdf, 12–13. (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

²⁷ Az állami vállalatok felelős társaságirányításáról szóló 2011. évi 109-es számú sürgősségi kormányrendelet, amelyet utólag a Parlament jóváhagyott a 2016. évi 111-es számú törvény által (Ordonanța de urgență nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice, aprobată ulterior prin Legea nr. 111/2016).

²⁸ http://m.bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf, 7–8. (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

feltételekre korlátozódik, amelyeket szükséges teljesíteni egy tanácstagnak, hogy függetlennek lehessen nyilvánítani.²⁹ Azonban a BET FTK és a Ttv. 138² cikkely 2. bekezdése által meghatározott függetlenségi kritériumok között léteznek árnyalatbeli különbségek. Ezek a következők:

a) A BET FTK alapján nem ügyvezető vezérigazgató/ügyvezető igazgató a társaságban vagy az általa ellenőrzött más társaságban, és nem rendelkezett ilyen tisztséggel az elmúlt öt évben. A Ttv. előírása szerint: nem lehet a társaság vagy az általa ellenőrzött más társaság igazgatója, illetve az elmúlt 5 évben nem töltött be ilyen tisztséget. Az 2005/162/EK ajánlásnak megfelelően: nem ügyvezető igazgatósági vagy vezetőségi tag a társaságnál vagy egy társult vállalkozásnál, és nem töltött be ilyen pozíciót az előző öt évben.

A három szabályozás között kizárólag terminológiai eltérés van, hiszen ugyanarra a tisztségre utalnak mindháromban, azzal a különbséggel, hogy a Ttv. meghatározása szerint az igazgató az a személy, akire átruháztak ügyvezetői feladatokat, tehát ügyvezető vezérigazgató/ügyvezető igazgató, mindegy, hogy az igazgatótanács tagjai közül való vagy sem. Azt gondolom, hogy a félreértések elkerülése céljából érdemes lenne a BET FTK-t kiegészíteni egy fogalommagyarázattal, vagy esetleg áttérni a Ttv. által meghatározott fogalomhasználatra.

b) A BET FTK alapján nem a társaság vagy az általa ellenőrzött más társaság alkalmazottja, valamint az elmúlt öt évben nem töltött be ilyen tisztséget. A Ttv. előírása szerint: nem lehet a társaság vagy az általa ellenőrzött más társaság alkalmazottja, illetve az elmúlt öt évben nem volt ilyen jellegű munkaviszonya. A 2005/162/EK ajánlásnak megfelelően: nem alkalmazottja a társaságnak vagy egy társult vállalkozásnak, és nem töltött be ilyen pozíciót az előző három évben, kivéve, ha a nem ügyvezető igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tag nem tartozik a felső vezetéshez, és az igazgatóságba (felügyelőbizottságba) a jogilag elismert és visszaéléssel történő elbocsátások és más tisztességtelen bánásmód elleni védelmet szolgáló munkavállalói érdekképviselő rendszerének keretében került be.

Amint megállapítható, ebben az esetben a Ttv. szigorúbb előírást tartalmaz, mint az ajánlás, hiszen egyrészt három év helyett öt évre bővítette a tilalmi időszakot, másrészt pedig minden munkaviszonyra érvényes tilalmat vezetett be, nem csak a felső vezetésbe való részvételre. Továbbá a BET FTK és a Ttv. szabályai között létezik egy szakkifejezési különbség, mivel a BET FTK alkalmazott és betöltött tisztségre utal, addig a Ttv. fizetett munkavállalóról és munkaviszony létezéséről tesz említést. Azt hiszem, hogy a BET FTK fogalomhasználata nem egyértelmű, és szükséges lenne átvenni a Ttv. előírásait.

c) A BET FTK alapján nem részesül vagy részesült egyéb többletjuttatásban vagy más előnyökben a társaság vagy az általa ellenőrzött más társaság részéről, nem végrehajtott ügyvezető tisztségéből fakadó javadalmazáson kívül.

A Ttv. előírása szerint: nem részesül vagy részesült a társaság vagy az általa ellenőrzött más társaság részéről, nem végrehajtott ügyvezető tisztségéből fakadó javadalmazáson kívül, egyéb többletjuttatásban vagy más előnyökben. A 2005/162/EK ajánlásnak

²⁹ 2005/162/EK ajánlás a jegyzett társaságok nem ügyvezető igazgatói, illetve felügyelőbizottsági tagjai szerepéről és az igazgatóság (felügyelőbizottság) által létrehozott bizottságokról II. számú melléklete L52/63 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005H0162&from=HU> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

megfelelően: nem kap vagy kapott jelentős kiegészítő díjazást a társaságtól vagy egy társult vállalkozástól azon a díjon kívül, amelyet nem ügyvezető igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tagként kap. Az ilyen kiegészítő díjazásba beletartozik különösen bármely részvétel egy részvényopciós vagy bármely más teljesítményhez kötődő fizetési rendszerben; nem tartalmazza a fix összegű járandóságokban való részesülést egy nyugdíjtakarékossági programban (beleértve a halasztott járandóságokat) a társaságnál korábban teljesített munkaviszonyért (feltéve, hogy ez a járandóság nem függvénye semmilyen módon a folyamatos munkaviszonynak).

Észrevehető, hogy az EK-ajánlás sokkal pontosabb, és az esetleges kivételeket is részletezi. A BET FTK és a Ttv. előírásai között csak mondatszerkezeti különbség van, aminek nem értem a lényegét, hiszen sokkal egyszerűbb lett volna a BET FTK-ból át-emelni szó szerint a Ttv. erre vonatkozó előírásait.

d) A BET FTK alapján jelenleg vagy a múltban nem volt alkalmazottja, illetve jelenleg vagy a múltban nem volt üzleti kapcsolata a társaság egy jelentős részvényesével, egy olyan részvényessel, aki a szavazatok több mint 10%-át ellenőrzi, vagy az általa ellenőrzött más vállalattal. A Ttv. előírása szerint: nem lehet a társaság jelentős részvényese. A 2005/162/EK ajánlásnak megfelelően: nem ellenőrző befolyást gyakorló részvényes vagy annak (azoknak) a képviselője [a 83/349/EGK tanácsi irányelv³⁰ 1. cikk (1) bekezdése szerinti esetekre való hivatkozással kell megállapítani].

Noha a Ttv. hivatkozik a társaság jelentős részvényesére, meghatározást nem tartalmaz erre vonatkozóan. Ugyanakkor sem az ÁvFT., sem a pénzügyi eszközök piacáról szóló 2018. évi 126-os számú törvény nem volt segítségül, ezért egy speciális, a biztosítási piacot szabályozó törvényben találtam ezen fogalom meghatározását. Ez a BET FTK eltérően nemcsak a szavazatok számát, hanem a társasági alaptőke tekintetében is meghatároz egy alsó limitet, amelyet véleményem szerint a BET FTK-ba is szükséges lenne belefoglalni. Azt gondolom, hogy általános elvként kellene érvényesíteni a BET FTK keretében, hogy többletelvárást megfogalmazhat, de kevesebbet, mint a jogszabályok nem, hiszen először a jogszabályi kötelezettség, és majd az elvárások kerülnek életbe ültetésre.

e) A BET FTK alapján nincsen és az előző évben nem is volt üzleti vagy szakmai kapcsolata a társasággal vagy a társaság által ellenőrzött más társasággal, sem közvetlenül, sem mint ügyfél, partner, részvényes, a társaság tanácstagja, ügyvezető vezérigazgatója/igazgatója, ha a kapcsolat jellegéből fakadóan befolyásolhatják tárgyilagosságát. A Ttv. előírása szerint: nem lehet vagy lehetett az elmúlt évben üzleti kapcsolata a társasággal vagy egy általa ellenőrzött más társasággal, személyesen, társként, részvényesként, ügyvezetőként, igazgatóként vagy alkalmazottként egy ilyen társaságban, ha a jellegéből fakadóan befolyásolhatják tárgyilagosságát. A 2005/162/EK ajánlásnak megfelelően: nincs, illetve az elmúlt év folyamán nem volt jelentős üzleti kapcsolata a társasággal vagy egy társult vállalkozással, akár közvetlenül, akár partneri, részvényesi, igazgatósági tagi vagy felsőszintű alkalmazotti minőségben egy olyan testületnél, amelynek

³⁰ Időközben a 83/349/EGK tanácsi irányelvet hatályon kívül helyezte az Európai Parlament és a Tanács 2013/34/EU irányelve (2013. június 26.) a meghatározott típusú vállalkozások éves pénzügyi kimutatásairól, összevont (konszolidált) éves pénzügyi kimutatásairól és a kapcsolódó beszámolókról.

volt ilyen kapcsolata. Az üzleti kapcsolatok magukban foglalják a jelentős áruértékesítést vagy szolgáltatásnyújtást (ezen belül pénzügyi, jogi, tanácsadói vagy konzultációs szolgáltató), a jelentős ügyfél és azoknak a szervezeteknek a helyzetét, amelyek jelentős hozzájárulásokat kaptak a társaságtól vagy annak csoportjától.

Megállapítható, hogy ebben az esetben is a Ttv. többletkritériumokat tartalmaz, mint pl. az alkalmazotti státusz, ezért szükséges lenne a BET FTK függetlenségi kritériumai meghatározása szempontjából elsősorban a jogharmonizációra, másrészt a minimális elvárásokon felül, esetleg különleges, plusz kritériumokat meghatározni a megfelelési elvárásoknál. Másrészt, a 2005/162/EK ajánlás többletinformációt, egyéb meghatározást tartalmaz, amit mind a jogszabályba, mind pedig a BET FTK-ba érdemes lenne a következő időszakban átvenni és adaptálni.

f) A BET FTK alapján jelenleg és az elmúlt három évben nem volt külső könyvvizsgálója vagy belső ellenőre vagy alkalmazott partnere vagy társult tagja a társaság vagy általa ellenőrzött másik társaság jelenlegi külső pénzügyi könyvvizsgálójának vagy a belső ellenőrzést végző társaságnak. A Ttv. előírása szerint nem lehet és az elmúlt három évben nem volt a társaságnak vagy az általa ellenőrzött más társaságnak pénzügyi könyvvizsgálója vagy a jelenlegi pénzügyi könyvvizsgáló alkalmazott társa. A 2005/162/EK ajánlásnak megfelelően: nem partner vagy alkalmazott, és az elmúlt három évben nem volt az a társaság vagy egy társult vállalkozás jelenlegi vagy előző külső könyvvizsgálójánál.

Ebben az esetben harmóniában vannak a szabályozások, csak a használt fogalmak térnek el, viszont ugyanarra a tevékenységre vonatkoznak, vagyis a társaság belső ellenőrzést végző pénzügyi ellenőr, illetve a külső (pénzügyi) könyvvizsgáló tekintetében.

g) A BET FTK alapján nem ügyvezető vezérigazgató/igazgató egy másik társaságban, ahol a társaság egy másik ügyvezető vezérigazgatója/igazgatója nem ügyvezető tanácstag. A Ttv. előírása szerint: (nem) lehet igazgató egy másik társaságnál, amelyben a társaság egy másik igazgatója nem végrehajtó ügyvezető.³¹ A 2005/162/EK ajánlásnak megfelelően: nem ügyvezető igazgatósági vagy vezetőségi tagja egy másik társaságnak, amelyben a társaság ügyvezető igazgatósági vagy vezetőségi tagja nem ügyvezető igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tag, és nincs más jelentős kapcsolata a társaság ügyvezető igazgatósági tagjaival más társaságokban vagy testületekben való részvétel folytán.

Ebben az esetben is a különböző szabályok összhangban vannak, azzal a megjegyzéssel, hogy a Ttv. által használt igazgatói fogalom valójában az ügyvezető tanácsstagokra és az ügyvezető igazgatókra egyaránt vonatkozik. Természetesen a Ttv. jogalkotási hibája is egyértelmű, mind a 2005/162/EK ajánlás, mind a BET FTK elvei és logikai következetesség szempontjából.

h) A BET FTK alapján nem volt a társaság ügyvezető tanácstagja több mint 12 éves időszakban. A Ttv. előírása szerint: nem lehet a társaság nem végrehajtó igazgatója több mint három megbízás futamideig. A 2005/162/EK ajánlásnak megfelelően nem volt az igazgatóság (felügyelőbizottság) nem ügyvezető igazgatósági vagy felügyelőbizottsági

³¹ VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, PÁL Előd: *Román társasági jog*, Forum Iuris Könyvkiadó, Budapest–Kolozsvár, 2019, 258. Logikailag hiányzik a tagadó szó, azaz a nem előjel, jogalkotási hibára vonatkozó észrevétel.

tagja háromnál több időszakra (vagy, ehelyett, 12 évnél tovább, ha a nemzeti jog nagyon rövid hosszúságú normál időszakokat ír elő).

Mivel a Ttv. a tanácsstagok számára legtöbb 4 éves, illetve a társaság alapítása esetében, az első tanácsstagok számára legtöbb 2 éves megbízási időszakot ír elő, természetesen a közgyűlés ennél rövidebbet is meghatározhat, a három megbízás időtartama biztosan nem haladhatja meg a BET FTK által meghatározott 12 évet, illetve ilyen módon a 2005/162/EK ajánlás kombinált kritériuma is teljesülni bizonyul.

i) A BET FTK alapján nincsen családi kapcsolata az a) és d) esetekben meghatározott személyekkel. A Ttv. előírása szerint a családjának tagjai nem lehetnek az a) és d) esetekben. A 2005/162/EK ajánlásnak megfelelően nem közeli családtagja az egyik ügyvezető igazgatósági vagy vezetőségi tagnak, vagy olyan személyeknek, akik a fenti a)–h) pontok egyikébe tartoznak. Ebben az esetben a három szabályozás összhangban van.

A Romgaz Rt. a Prémium kategóriába tartozik. A 2019-es évre vonatkozó jelentése alapján tiszteletben tartja ezt az elvárást, hiszen az év elején hatályban levő tanács 7 tagja közül 6 nem végrehajtó volt, a 2019. júniusban bekövetkezett változások után mind a 7 tag nem végrehajtó volt, illetve a 2019. decemberi változások után is minden tag nem végrehajtó volt. Ami a függetlenségi elvárást illeti, az év elején 6 tag a 7-ből, júniusban 5 tag a 7-ből, majd decemberben 4 tag a 7-ből függetlennek vallotta magát.³²

Összességében azt gondolom, hogy a BET FTK fölöslegesen szabályozza ilyen részletekben menően a függetlenségi kritériumok kérdését, olyan feltételek mellett, hogy erre vonatkozóan elsősorban a Ttv. 138² cikkely 2. bekezdésében foglalt szabályozás az irányadó. A BET FTK keretében meghatározott függetlenségi kritériumok árnyalatbéli különbségeket tartalmaznak az általános jogszabályban rögzítettekhez képest.

4.5. Az ötödik megfelelési elvárás a tájékoztatás a tanácsstagok más, állandó jellegű szakmai kötelezettségvállalásaira vonatkozik, kinevezés előtt és mandátum alatt. Itt érdemes megjegyezni, hogy a Ttv. 153¹⁶ cikkely 1. bekezdése 5-re korlátozza a különböző társaságokban tanácsosi tagsági minőség egyidejű betöltését, az állami vállalatok esetében pedig ÁvFT.-jogszabályban a 33. cikkely alapján egy természetes személy egyszerre legtöbb három társaságban tölthet be tanácsnokságot.

A Ttv. nem rendelkezik a tagok önéletrajzainak a közzétételéről, azonban ha a gyűlések összehívójában a napirendi pontok között szerepel új tagok kinevezése a tanácsba, akkor a részvényesek számára szükséges elérhetővé tenni a jelöltek nevét, lakhelyét és szakmai képzettségét.³³

Annak ellenére, hogy a Ttv. nem tér ki különösképpen a jelöltek egyéb elfoglaltságaira is, figyelembe véve a különböző tanácsokban betöltött tagság számának korlátozását, illetve hogy a szakmai képzettségek felsorolásánál feltételezhetően a jelöltek beszámolnak más szakmai kötelezettségeikről is, a megfelelési elvárás teljes mértékben beleillik a jogszabályi környezetbe.

Hasonlóképpen, az ÁvFT. részvénytársaságokra vonatkozó rendelkezései két ilyen is előírják a tanács elnöke számára, hogy a tagok önéletrajzait közölje az állami

³² http://m.bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf, 50–52. (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

³³ A Ttv. 117. cikkely 6. bekezdése.

vállalat honlapján, egyszer a társaság működését szabályozó részben,³⁴ másrészt az átláthatósági elveknél.³⁵

Noha a jogszabály *expressis verbis* nem rendelkezik a tanácsstagok állandó jellegű szakmai kötelezettségvállalásainak közzétételéről, azáltal, hogy egyrészt kötelezővé teszi az önéletrajzok nyilvánosságra hozatalát, és joggal feltételezhető, hogy általában az önéletrajz tartalmazza a hivatkozott személy minden szakmai elfoglaltságát, másrészt korlátozza egy tag által egyszerre betöltött tanácstagság számát, úgy is értelmezhető, hogy a megfelelési elvárás az állami vállalatokra vonatkozó jogszabályi előírással összhangban van.

A Romgaz Rt. vállalat igazgatótanácsának tagjaira vonatkozó adatokat illető elvárások tekintetében, a 2019-es évre vonatkozó jelentése alapján, tiszteletben tartja ezt az elvárást, hiszen a vállalat honlapján található önéletrajzok tartalmazzák a szükséges információkat.

4.6. A hatodik megfelelési elvárás a részvényesekkel való kapcsolatra vonatkozik. Ennek alapján a tanács tagjai kötelesek jelenteni a tanácsnak a társaságban legalább 5%-kal rendelkező részvényessel való bármilyen kapcsolatot. Erre a kötelezettségre vonatkozóan sem a Ttv., sem az ÁvFT. nem tartalmaz semmilyen szabályt.

A 2019-es évre vonatkozó jelentése alapján a Romgaz Rt. tiszteletben tartja ezt az elvárást, azonban konkrét nyilatkozatot vagy dokumentumot nem találtam ezzel kapcsolatban sem az éves jelentésben, sem a vállalat honlapján.

4.7. A hetedik megfelelési elvárás a tanács titkári tisztségének létesítésére utal. Ilyen tekintetben a tanács meg kell nevezzen egy titkárt, aki segíti a tanács munkáját. Erre a tisztségre vonatkozóan sem a Ttv., sem az ÁvFT. nem tartalmaz semmilyen szabályt, szabadkezet biztosítva a tanács számára, hogy saját maga határozza meg a belső működését.

A Romgaz Rt., a 2019-es jelentése alapján tiszteletben tartja ezt az elvárást, a tanács belső rendszabálya tartalmazza az erre a tisztségre vonatkozó hatásköröket, illetve hogy az elnök javaslatára a tanács dönt a személyről,³⁶ viszont sem a jelentés, sem a honlap igazgatótanács tagjaira vonatkozó része nem tartalmaz erre vonatkozó adatot, azaz nem tűnik ki, hogy a 2019-es évben ki töltötte be a társaságban ezt a tisztséget.

4.8. A nyolcadik megfelelési elvárás a tanács kiértékeléséről szól. Az FT-re vonatkozó nyilatkozatnak tartalmaznia kell, ha a tanács kiértékelése az elnök vagy a javadalmazási bizottság által megtörtént, valamint ha ez elkészült, hogy milyen intézkedéseket és változtatásokat hoztak, valamint a társaságnak rendelkezniük kell a tanács kiértékelésére vonatkozó szabályzattal/útmutatóval.

Az ÁvFT. szabályozza a tanács munkája értékelésének módjait és gyakoriságát, amely négy különböző módon valósulhat meg:

a) évente, a közgyűlés által, vagy esetleg kiértékelésben jártas szakértők segítségével, ami mind a megbízási szerződés végrehajtását, mind az üzleti tervet érinti,³⁷

³⁴ Az ÁvFT. 29. cikkely 12. bekezdése.

³⁵ Az ÁvFT. 51. cikkely 1. bekezdése e) pontja.

³⁶ https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Regulament%20Intern%20a1%20Consiliului%20de%20Administratie_1.pdf, 13–14. (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

³⁷ Az ÁvFT. 30. cikkely 7. bekezdés.

b) a tanácsstagok megbízási szerződésének végén, amennyiben megfelelően teljesítették a célkitűzéseket, és ha az alapító okirat lehetővé teszi, a kiértékelést követően megbízásukat meg lehet hosszabbítani egy újabb mandátumra,³⁸

c) a tanács évente elvégzi saját értékelését a Pénzügyminisztérium által kidolgozott, a felelős társaságirányításra vonatkozó útmutatókban előírt elvek és javaslatok tiszteletben tartásáról, belefoglalva a következtetéseit is, az „alkalmazd vagy magyarázd elv” alapján,³⁹

d) a tanács, minden bizottság és egyenként minden egyes tag belső önértékelésének elvégzése, annak érdekében, hogy azonosítsa az erősségeket és lehetőségeket a kollektív és egyéni fejlődésre, a segítő feltételeket, az eljárásokat és szükséges kompetenciákat a feladatok elvégzése céljából.⁴⁰

Az előbbi jogszabályok tükrében kijelenthető, hogy a négy kiértékelési eljárást valójában egymást nem kizárva, ellenkezőleg: egymást erősítve, párhuzamosan szükséges véghezvinni.

Természetesen a második kiértékelés csak abban az esetben történik, ha az illető tanácsstag meg szeretné pályázni egy újabb időszakra ezt a tisztséget. Viszont a jogszabály nem rendelkezik ennek módjáról, és nem kötelezi a vállalatokat, hogy az önértékelési eljárásra egy szabályzatot dolgozzon ki.

A Romgaz Rt., a 2019-es jelentése alapján, csak részben teljesíti ezt az elvárást, a nem megfelelési oknál/a magyarázatnál a vállalat a következőket közli: *„Az éves jelentés felelős társaságirányításra vonatkozó nyilatkozatban említésre kerül a tanács kiértékelése. A tanács kiértékelésére vonatkozó szabályzat kidolgozásra és 2019-ben elfogadásra került, majd közzétették a honlapon.⁴¹ A kiértékelés nem történt meg, mert 2019-ben három különböző tanács működött, kettő ezek közül ideiglenes tagokkal rendelkezett, akiket nem az ÁvFT. által meghatározott eljárás alapján választottak ki.”*

Érdemes megjegyezni, hogy a Romgaz vállalat önértékelésre vonatkozó szabályzata, a Nagy-Britanniai Audithatóság,⁴² az ICAEW – az Angliai és Walesi Könyvelők Intézete⁴³ és a Mazars LLP cég⁴⁴ által kidolgozott kérdőívmodell, az „Unlocking your board’s full potential: Board evaluation questionnaire” (Feloldani a tanácsod minden képességét: a tanács felmérésének kérdőíve) adaptálásán alapszik.⁴⁵

³⁸ Az ÁvFT. 28. cikkely 7. bekezdése.

³⁹ Az ÁvFT. végrehajtási rendeletéről szóló 2016. évi 722. számú Kormányhatározat 3. cikkely 1–2. bekezdése.

⁴⁰ Az ÁvFT. végrehajtási rendeletéről szóló 2016. évi 722. számú Kormányhatározat 1. cikkelye a kiválasztási kritériumok megállapításáról, minden tisztségre legtöbb öt jelöltet tartalmazó rövid lista összeállításáról, ezek sorrendjéről, a végző kinevezés eljárásról, valamint az ÁvFT. más rendelkezéseinek életbe ültetéséhez szükséges intézkedésekről, az 1-es számú melléklet, a megbízási szerződés kötelező elemei 1b melléklete 14. pont a) betűje.

⁴¹ <https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Politica%20privind%20evaluarea%20Consiliului%20de%20Administratie.pdf> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

⁴² National Audit Office www.nao.org.uk (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

⁴³ Institute of Chartered Accountants in England and Wales www.icaew.com (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

⁴⁴ Mazars LLP <https://www.mazars.co.uk/> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

⁴⁵ National Audit Office <https://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2013/02/Board-Evaluation-questionnaire.pdf> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

4.9. A kilencedik megfelelési elvárás a tanács és a keretében működő bizottságok tevékenységi beszámolóira vonatkozik. Ilyen irányban a nyilatkozatnak tartalmaznia kell a tanácsok és bizottsági gyűlések számát, a tagok részvételét, valamint a tevékenységi beszámolóit.

A Ttv. előírja a tanács számára az éves beszámoló elkészítésének kötelezettségét,⁴⁶ azonban nem tér ki ennek tartalmára, illetve a konzultatív bizottságokra nézve, ha ezeket létrehozták, akkor ezek feladata közé tartozik különböző vizsgálatok végzése és javaslatok megfogalmazása a tanács számára, valamint rendszeresen kell jelentéseket készítsenek a tanács felé.⁴⁷

Az ÁvFT. kötelezi a tanácsot, hogy félévente készítse el a beszámolóját, amelynek tartalmaznia kell az igazgatók megbízási szerződéseinek végrehajtására, az operatív tevékenységre, a társaság gazdasági eredményeire és a féléves pénzügyi eredményeire vonatkozó információkat. Továbbá a jelölő és javadalmazási bizottság köteles évente egy beszámolót készíteni, amely kitér a tanácstagok jövedelmeire és egyéb juttatásaira, külön az állandó és változó részére, a teljesítménykritériumokra, esetleges nyugdíjbiztosítási hozzájárulásokra és a megbízási szerződés feltételeire.⁴⁸

A 2019-es jelentés alapján a Romgaz Rt. tiszteletben tartja ezt az elvárást, hiszen ennek a VIII. fejezetében a felelős társaságirányításra vonatkozó nyilatkozat tartalmazza azt, hogy a 35 tanácsgyűlésén, illetve a konzultatív bizottságok, ezen belül a jelölő és javadalmazási bizottság 9 gyűlésén, az auditbizottság 8 gyűlésén, valamint a stratégiai bizottság 2 gyűlésén hányszor vettek részt a tagok. Továbbá tartalmaz egy rövid leírást a konzultatív bizottságok fontosabb feladatköreiről.⁴⁹

A bizottságok feladat- és hatásköreinek részletes bemutatása a társaság honlapján található meg a belső szabályzatukba foglalva.⁵⁰ Ugyanitt megtalálható a jelölő- és javadalmazási bizottság 2019-es évre vonatkozó beszámolója.⁵¹

4.10. A tizedik megfelelési elvárás a független tagok pontos számának közléséről szól. Ilyen módon a nyilatkozatnak tartalmaznia kell a tanácsok független tagjainak pontos számát.

A Ttv. a független tagok esetében előírja, hogy lehet egy vagy több, az alapító okirat vagy a közgyűlés határozata értelmében, valamint amennyiben a tanácson belül létrehozásra kerül egy konzultatív bizottság, akkor ezen belül legalább egy tag független kell legyen. A tagok jelölésénél szükséges megadni a szakmai képesítésüket, azonban nem rendelkezik arról, hogy nyilatkozniuk kell a függetlenségükről vagy arról, hogy a tanácsnak nyilatkozni kellene a független tagok pontos számáról.

Az ÁvFT. is szabályozza a független tagok számát a tanácsban, valamint a tanácson belül létrehozott konzultatív bizottságokon belül. Az állami vállalatok kötelesek, a tanács elnöke gondoskodása alapján, közzétenni a vállalat honlapján a tanácstagok önéletrajzát,

⁴⁶ A Ttv. 1172. cikkely 1. bekezdése.

⁴⁷ A Ttv. 1402. cikkely 1. bekezdése.

⁴⁸ Az ÁvFT. 55. cikkely 1–3. bekezdése.

⁴⁹ http://m.bvb.ro/infocent/infocent20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf, 66–69. (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

⁵⁰ <https://www.romgaz.ro/ro/documente-de-referinta> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

⁵¹ <https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Raport%20anual%202019%20al%20Comitetului%20de%20Nominalizare%20si%20Remunerare.pdf> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

anélkül, hogy kitérne a függetlenség minőségének kinyilatkoztatására vagy ennek az éves jelentésbe való belefoglalására.

Noha egyértelműen sem a Ttv., sem az ÁvFT. nem tér ki a független tanácsstagok számának közlésére, közvetve értelmezhető lenne úgy is, hogy esetleg a szakmai képzettség, valamint az önéletrajz tartalmazhatja az erre a minőségre vonatkozó nyilatkozatot. Azonban azt gondolom, hogy az esetleges értelmezések elkerülése végett érdemes lenne kiegészíteni mind a két jogszabályt, hogy kötelező legyen a tanácsstagoknak nyilatkozniuk, hogy függetlenek-e vagy sem, és ezt a nyilatkozatot a nagy nyilvánosság tudomására hozni.

A Romgaz Rt. vállalat tiszteletben tartja ezt az elvárást a 2019-es évre vonatkozó beszámolójában,⁵² pontosan meg van határozva, hány független tag volt: az év elején 6 tag a 7-ből, júniusban 5 tag a 7-ből, majd decemberben 4 tag a 7-ből függetlennek vallotta magát.

Mivel a 8–10. elvárás az FT vonatkozó nyilatkozat tartalmi elemeire vonatkozik, ezeket akár csoportosítani is lehetne a jövőben, az egyszerűsítés és a könnyebb átláthatóság érdekében.

4.11. A tizenegyedik megfelelési elvárás a jelölőbizottság létrehozásáról szól. A Premium kategóriás társaságok tanácsai kötelesek jelölőbizottságot létrehozni a nem végrehajtó tagok közül, a bizottság többsége pedig független kell legyen.

A Ttv. lehetőségként írja elő konzultatív bizottságok létrehozását a tanács keretén belül, és példaként sorolja fel az audit, az ügyvezetők, igazgatók, pénzügyi ellenőrök és a személyzet javadalmazása vagy különböző vezető tisztségekre jelölési tevékenységeket.⁵³

Az ÁvFT. az önállóan gazdálkodó társaságok esetében nem, azonban a részvénytársaságok részére kötelezően előírja, hogy a tanácson belül létre kell hozni a jelölő- és javadalmazási bizottságot, a jelölőbizottságot nem végrehajtó tagok alkotják, akik közül legalább egy független.⁵⁴ Érdekes módon ugyanez az elvárás, redundáns módon, megjelenik ugyanabban a jogszabályban, 5 cikkelyvel később.⁵⁵

Javaslatom: *de lege ferenda*, a jogszabály egyszerűsítése és a fölösleges ismétlések elkerülése céljából, a szabályozás egyszeri megjelenítése és az ismétlés mellőzése. A fenti különböző szabályok alapján a jelölőbizottságra vonatkozó előírások, a létrehozás, az összetétel a következőképpen fest:

Szabályozás / Kritérium	BET FTK	Ttv.	ÁvFT.
Létrehozás	Prémium Rt. esetében kötelező	Fakultatív	Kötelező
Taglétszám	–	min. 2	–
Nem végrehajtó tagok	Prémium Rt. esetében összes tag	min. 1	Összes tag
Független tagok	Prémium Rt. esetében a többség	min. 1	min. 1

Forrás: saját szerkesztés

⁵² http://m.bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf, 66. (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

⁵³ A Ttv. 1402. cikkely 1. bekezdése.

⁵⁴ Az ÁvFT. 29. cikkely 2. bekezdése.

⁵⁵ Az ÁvFT. 34. cikkely 4. bekezdése.

Továbbá, a BET FTK előírásai és a jogszabályok együttes értelmezése, valamint az állami vállalatokra vonatkozó különleges szabályok alapján érdemes lenne ezt a megfelelési elvárást átcsoportosítani, és a C fejezet – Igazságos jutalmazás és motiváció – keretei közé foglalni. A javaslatom arra a tényre támaszkodik, hogy az ÁvFT. szerint a jelölő és javadalmazási tevékenység egy bizottságba szerveződik, illetve a BET FTK a tanácson belül létrehozott auditbizottságra vonatkozó megfelelési előírások külön, a B fejezet – A kockázatkezelési rendszer és belső kontroll – keretében kerülnek részletezésre.

A Romgaz részvénytársaság a Prémium kategóriába tartozik. A 2019-es évre vonatkozó jelentése alapján tiszteletben tartja ezt az elvárást, hiszen az ezen belül található, a felelős társaságirányításra vonatkozó nyilatkozat tartalmazza a jelölő- és javadalmazási bizottság létrehozására és működésére vonatkozó információkat.⁵⁶

A jelölő- és javadalmazási bizottság mind a három tagja nem végrehajtó, azonban csak egy független közülük és kettő nem független, ilyen módon a társaság nem tartja tiszteletben a megfelelési elvárásnak azt a részét, amely arra vonatkozik, hogy a bizottság többsége független kell legyen. Ugyanakkor a bizottság összetétele esetében figyelmen kívül hagyja a jelölő- és javadalmazási bizottság saját belső szabályzatában⁵⁷ tartalmazott kritériumok közül kettőt: a bizottság többsége nem végrehajtó tanácsstag, valamint a bizottság elnöke független. Ennek megfelelően a helyes nyilatkozat a részleges teljesítés lett volna, illetve szükséges lett volna egy magyarázat is a BET FTK-nak való nem megfelelésről.

A vezető és ellenőrző tanácsok Felelősségei egységes bemutatása		
	Általános elvek	Megfelelési elvárások
1.	Hatáskör	Belső szabályzat
2.	Összetétel	Érdekellentét
3.	Kiválasztás	Taglétszám
4.	Szétválasztás	Nem végrehajtó és független tagok
5.	Egyensúly	Egyéb szakmai kötődések
6.	Tájékoztatás	Részvényesekkel való kapcsolat
7.	Titoktartás	Titkár
8.		Kiértékelés
9.		Tevékenységi beszámoló
10.		Független tagok
11.		Jelölőbizottság

Forrás: saját szerkesztés

⁵⁶ https://www.bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf, 50–52. és 66–69. (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

⁵⁷ <https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Regulamet%20Intern%20al%20Comitetului%20de%20Nominalizare%20si%20Remunerare.pdf> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

5. Összegzés – Következtetések

Amint a fent felsorolt érvek bizonyítják, a Bukaresti Értéktőzsde Felelős Társaságirányítási Kódexe, a vezető és ellenőrző tanácsok felelősségeire vonatkozó általános elvei és megfelelési elvárások nagyjából összhangban vannak az európai és romániai jogszabályokkal. Bizonyos esetekben azonban indokoltnak tűnik továbbfejleszteni a Kódexet, egyértelműbbé és átláthatóbbá téve ezt. Egyrészt javasolt lenne a használt kifejezéseket összhangba hozni a jogszabályokban használt fogalmakkal. Másrészt a Kódexnek egyértelműen többlet- vagy részletesebb szabályokat kellene tartalmaznia a jogszabályokhoz képest, és mellőznie kellene a redundáns elemeket, lásd pl. a független tanácsstagok meghatározásának kritériumait.

Ami az esettanulmányra kiválasztott állami vállalatot, a Romgaz részvénytársaságot illeti, a 2019-es évi beszámolója, a felelős társaságirányítási nyilatkozata és a honlapján elérhető többi dokumentuma alapján megállapítható, hogy majdnem teljes mértékben tiszteletben tartja mind az általános elveket, mind a megfelelési elvárásokat.

Végül, de nem utolsósorban, a tanulmányban bemutatott elemzett adatok alapján, a jelen tanulmány nem titkolt célja egy jövőkép felvázolása volt. Ennek megfelelően konkrét jogszabályi módosításokra, illetve a Bukaresti Értéktőzsde Felelős Társaságirányítási Kódexének további fejlesztésére vonatkozó javaslatokat fogalmaztam meg. Mindezen javaslatok továbbgondolása és -fejlesztése lehetőséget biztosíthat a felelős társaságirányítási célkitűzések minél eredményesebb életbe ültetésére.

Irodalomjegyzék

1. AUER Ádám: *Corporate governance, A felelős társaságirányítás jelenkori dimenziói*, Szakmai lektor: Prof. Dr. PAPP Tekla egyetemi tanár, Dialóg Campus Kiadó – Nordex Kft., Budapest, 2017.
2. BĂTAE, O-M., FELEAGĂ, L.: *Corporate Governance in Listed and State-Controlled Companies in the Romanian Energy System*, Audit Financiar, vol. XVIII, 2 (158)/2020, 395–410, DOI: 10.20869/AUDITF/2020/158/014
3. DOCHIA Aurelian, coordonator și autor principal, NECULA Dan Paulopol, expert juridic, NICHTITA Georgiana, asistent juridic: *Evaluarea implementării Ordonanței de Urgență nr. 109/2011, Raport final*, <https://www.mfinante.gov.ro/static/10/Mfp/guvernanta/Finalreport10919feb2015.doc>, 43. (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
4. VERESS Emőd: *The state's role as owner of enterprises: mandatory rules of corporate governance in Romania*, Pro Publico Bono - Public Administration, Budapest, 2017/ Special edition 1, 62–78.
5. VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, PÁL Előd: *Román társasági jog*, Forum Iuris Könyvkiadó, Budapest–Kolozsvár, 2019.

Források

1. 2016. évi 722. számú kormányrendelet
2. Bursa de Valori București (Bukaresti Értéktőzsde) <https://www.bvb.ro/infocont/infocont19/OLT051119.pdf> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
3. <http://www.bvb.ro/AboutUs/Overview> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
4. http://www.bvb.ro/info/Rapoarte/Diverse/RO_Cod%20Guvernanta%20Corporativa_WEB_single.pdf (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
5. http://www.bvb.ro/Juridic/files/Cod%20BVB%20-OPR_in%20vigoare%2021102019.pdf 2019. október 21-től lépett érvénybe (Rulebook of the Bucharest Stock Exchange Market Operator) (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
6. https://www.bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
7. http://m.bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf 7-8. oldal (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
8. http://m.bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf 50-52. oldal (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
9. http://m.bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf 66-69. oldal (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
10. http://m.bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf 66. oldal (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
11. https://www.bvb.ro/infocont/infocont20/SNG_20200422221132_SNG-Raport-anual-2019.pdf, 50–52. és 66 – 69. oldal (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
12. Depozitarul Central Rt. (a Bukaresti Értéktőzsde tagja, a tőzsdén jegyzett társaságok részvényesek jegyzékének nyilvántartója) által közölt, 2020.06.30-án érvényes adatok alapján, forrás: <https://www.roclear.ro/Emitenti/Emisiuni/DetaliiEmitent?simbol=SNG> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
13. Európai Közösség 2005/162/EK ajánlása a jegyzett társaságok nem ügyvezető igazgatói, illetve felügyelőbizottsági tagjai szerepéről és az igazgatóság (felügyelőbizottság) által létrehozott bizottságokról II. számú melléklete L52/63 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005H0162&from=HU> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
14. Európai Parlament és a Tanács 2013/34/EU irányelve (2013. június 26.) a meghatározott típusú vállalkozások éves pénzügyi kimutatásairól, összevont (konszolidált) éves pénzügyi kimutatásairól és a kapcsolódó beszámolókról
15. Institute of Chartered Accountants in England and Wales www.icaew.com (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
16. Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale
17. Mazars LLP, <https://www.mazars.co.uk/> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
18. Ministerul Finanțelor (Romániai Pénzügyminisztérium), http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/guvernanta/rapactivintreppub2018_120920198.pdf (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
19. National Audit Office www.nao.org.uk (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
<https://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2013/02/Board-Evaluation-questionnaire.pdf> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)

20. Nestors Advisors <https://www.nestoradvisors.com/> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
21. Nestor Nestor Diculescu Kingston Peterson <https://www.nndkp.ro/> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
22. Organisation for Economic Co-operation and Development: *Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises*, OECD Publishing, Paris, 2015, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264244160-en.pdf?expires=1614013405&id=id&accname=guest&checksum=E4F1321DF2C23DD0867FEE0A3890A84F> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
23. ROMGAZ S.A. <https://www.romgaz.ro/> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Regulament%20Intern%20al%20Consiliului%20de%20Administratie_1.pdf (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Regulament%20Intern%20al%20Consiliului%20de%20Administratie_1.pdf (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
https://www.romgaz.ro/sites/default/files/COD%20DE%20ETICA%20SI%20INTEGRITATE_0.pdf 12-13. oldal (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Regulament%20Intern%20al%20Consiliului%20de%20Administratie_1.pdf 13-14. oldal (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
<https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Politica%20privind%20evaluarea%20Consiliului%20de%20Administratie.pdf> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
<https://www.romgaz.ro/ro/documente-de-referinta> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
<https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Raport%20anual%202019%20al%20Comitetului%20de%20Nominalizare%20si%20Remunerare.pdf> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
<https://www.romgaz.ro/sites/default/files/Regulamet%20Intern%20al%20Comitetului%20de%20Nominalizare%20si%20Remunerare.pdf> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)
24. Ziarul Financiar pénzügyi lap által készített számítások, a Bukaresti Értéktőzsdén 2020. január 14-én érvényes adatok alapján: <https://www.zf.ro/burse-fonduri-mutuale/statul-detine-57-de-companii-listate-la-bursa-in-valoare-de-26-8-mln-lei-romgaz-si-petrom-50-din-portofoliu-18712810> (letöltés ideje: 2021. 02. 11.)